Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság

A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ KAPCSOLATOK ERŐSÍTÉSE, CSALÁDTÖRTÉNETI FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 ÉS A VEKOP-7.5.1-16-2
AZONOSÍTÓSZÁMÚ,
SZOCIÁLIS HUMÁN ERŐFORRÁS FE
CÍMŰ KIEMELT PROJE

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A TOVÁBBKÉPZÉS CÉLJA

- Célja
  - a társadalmi-demográfiai változásokra reagáló,
  - innovatív elemeket tartalmazó továbbképzések kialakítása és biztosítása,
  - a területen dolgozó szakemberek továbbképzése,
  - a szolgáltatásnyújtás folyamatainak eredményesebbé tétele,
  - a dolgozók megtartása, a pályaelhagyás csökkentése és a területen dolgozók elismertségének növelése.
- További cél a szociális és kapcsolódó szakmák közötti együttműködés kialakítása, erősítése, fejlesztése a továbbképzések biztosítása és lebonyolítása által.

BEMUTATKOZÁS, A TOVÁBBKÉPZÉS INDÍTÁSA

- Bemutatkozás, tapasztalatok, motiváció, elvárások
  - név
  - foglalkozási terület
  - klienskör
  - feladatok
  - gyakorlati tapasztalatok
  - előzetes ismeretek
  - a témához kapcsolódó nézetek
  - a továbbképzéssel kapcsolatos motiváció
  - a továbbképzéssel kapcsolatos elvárások

CSOPORTSZABÁLYOK

- Titoktartás
- Kommunikáció: egyes szám első személy, tisztelet
- Részvétel: aktivitás, önkéntesség
- Időkeretek: a nap kezdése, zárása, szünetek
- Technikai kérdések: mobiltelefon-használat, stb.

A TOVÁBBKÉPZÉS TELJESÍTÉSÉNEK FELTÉTELEI

- záróteszt teljesítése
- hiányzásra vonatkozó előírások

A TOVÁBBKÉPZÉS ÜTEMEZÉSE

A kapcsolattartás céljai és eredményei

- - a gyermekek számára
- - a vér szerinti szülő számára
- - a gondozási hely számára

1. A KAPCSOLATTARTÁS

A családi kapcsolatok támogatása, és fenntartása.

- A kapcsolattartás fontosságát támasztja alá a Gyermekek Jogairól szóló New Yorkban 1989. november 20-án elfogadott Egyezmény, (az 1991:LXVIV.törvény.), mely a gyermek alapvető jogai között felsorolja a családi kapcsolatokhoz való jogot is.
- A Gyermekotthoni ellátás protokollja is a kapcsolattartás kiemelkedő fontosságát hangsúlyozza azáltal, hogy mind a gyermek, mind szülei számára véleményalkotási és döntési lehetőség biztosítását írja elő.
- A gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek kapcsolattartása a vér szerinti családdal, a gyermekvédelmi szakellátásban és a gyermekvédelem különböző területein dolgozók jogszabályban meghatározott feladatai közé tartozik

1. A KAPCSOLATTARTÁS

A sikeres látogatás:

- - megerősíti a gyermek identitását
- - segíti a gyermeknek elfogadni szüleit
- - a gyermek számára bizonyítja, hogy ő is fontos a szülőknek
- - reményt ad a gyermeknek
- - segíti a gyermek bűntudatának enyhítését
- - növeli a család összetartó erejét

A családi kapcsolattartást befolyásoló tényezők

- 1. A család elsődleges szocializációs szintér, az a közvetlen környezet, ahonnan a gyermek a nevelésbe került.
- 2. A gyermek adottságai, képességei, szocializációs szintje, viselkedési és magatartási mintái, érték és normarendszere, pszichés és szociális zavarai, különböző tényezőkből eredő megoldandó problémái.
- 3. Az egymástól eltérő szűkebb környezeti és a tágabb társadalmi elvárásoknak való megfelelés kényszere.

1. A KAPCSOLATTARTÁS

A gyermek és hozzátartozójának kapcsolattartása

- a legfontosabb eszköz a látogatás
- a gyerek és a család kötelékének fenntartásával a gyermekben erősíti a hazatérés esélyét
- megerősíti a gyermek identitását
- segít a gyermeknek elfogadni saját szülei viselkedését
- a gyermek bizonyságot szerez arról, hogy a szülei szeretik és fontosnak tartják
- a hazatérés reményét adja a gyermeknek
- segít enyhíti a gyermekben kialakult bűntudatot

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- növeli a család összetartó erejét és azt a tudatot, hogy alkalmasak a gyermek nevelésére
- az állandóság biztonságot ad a gyermeknek, megerősíti benne a kötődést, a valahová tartozást
- fontos szerep a gyermek önazonossága kialakulásában a vérszerinti család ismerete, családi kapcsolatainak ismerete, a megfelelő kapcsolat kialakítása A kapcsolattartás jelentősége
- a szeretetkapcsolat megélése alkalmassá teszi a gyermeket a szeretet adására
- fenntartja a gyermekkel való élő kapcsolatot

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- lehetőséget teremt a szülő – gyerek kapcsolat alakítására
- hazagondozás a gyermek érdekében
- egyik legfontosabb feltétele a sikeres visszahelyezéseknek
- a hosszabb ideig tartó kapcsolatnélküliség jelentősen rontja a visszahelyezés esélye
- a kapcsolattartás gyakorisága erősen függ a felelős szakemberrel való segítő kapcsolat intenzitásától és minőségétől, az együttműködéstől a különböző szakemberek között
- a gyermek legjobb érdekének figyelembevétele
- a szülő és a gyermek kapcsolatának megmaradása

1. A KAPCSOLATTARTÁS

A szülő számára a kapcsolattartás teher lehet, mert:

- Újra és újra szembesíti azzal, hogy kudarcot vallott, mint szülő.
- Bűntudata van amiatt a fájdalom miatt, amit gyereknek okozott.
- Érzi a gyerekkel való kapcsolata lazulását, a távolodást.
- Érzi, hogy gyermeke másokhoz kötődik, másokat szeret meg.
- Szembesül azzal, hogy mások nála ”jobb”szülők.
- A szülő dühös, melyet a kapcsolattartásra is „magával hoz”
- Nincs pénze utiköltségre,
- fél, hogy azzal szembesül a gyermek gondozási helyén, hogy ott a gyermek jobban, jól érzi magát
- bűntudata, lelkiismeretfurdalása lehet, alkalmatlannak érzi magát

A gyermekre gyakorolt intézményi hatás

- Fizikai alulfejlettség, a testsúly, a testmagasság és a fejkörfogat elmarad a normál értéktől
- Hallási és látási problémák, amelyeket az elégtelen étrend és/vagy az ingerszegénység okozhat
- A motoros készségek kialakulásának késése
- súlyos esetben sztereotip viselkedés, például hintázás vagy fejrázás
- Gyenge egészségi állapot és betegségek
- Az intézményi ellátás következményeként kialakuló testi és értelmi fogyatékosság

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- Kedvezőtlen szociális vagy viselkedést érintő következmények, például antiszociális viselkedéssel, a szociális kompetenciával, a játékkal és a társakkal/testvérekkel való interakciókkal kapcsolatos problémák
- Autizmusra jellemző viselkedésformák, például az arc eltakarása és/vagy sztereotip öningerlés/örömszerző viselkedés, például hintázás vagy fejrázás
- Figyelemkereső magatartás, például agresszív viselkedés vagy önsértő magatartás (amely a gyerekek szociális elszigetelődéséhez vagy testi kényszer alkalmazásához vezethet.)
- Válogatás nélküli barátságosság, túlzott barátságosság és/vagy gátlás nélküli magatartás, különösen az intézménybe két éves koruk előtt felvett gyerekek esetében

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- A gyerek kapcsolatteremtő képességére gyakorolt, egész életen át tartó káros hatás
- A felnőttek figyelmét és szeretetét kényszeresen kereső gyerekek.
- Gyenge kognitív teljesítmény és alacsony intelligenciahányados
- A nyelv késői elsajátítása
- A nyelvi készségek hiányosságai, például szegényes szókincs, kevésbé spontán nyelvi és korai olvasási teljesítmény
- A kisgyerekek agyfejlődésének elmaradása, amely idegrendszeri és viselkedésbeli hiányosságokhoz vezet, különösen a szociális interakciók és érzelmek, valamint a nyelvi készségek terén

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- A nagyon kicsi gyereket érzékeny és következetes bánásmódban részesítő, hozzá így beszélő, és rá így reagáló, a fejlődési szakaszának megfelelő új ingereket ismételten biztosító gondozóval való interakció hiánya
- Nincs lehetőség egyéni kötődés kialakítására szülői szerepet betöltő személlyel
- Fontos a gyerekek fizikai ellátásának hangsúlyozása, és a játékra, a szociális interakcióra és az egyéni ellátásra kevés hangsúlyt fektető napirendek kialakítása

1. A KAPCSOLATTARTÁS

A kapcsolattartás céljai és eredményei a gondozási hely számára

- jogszabályban meghatározott módon
- szülők tájékoztatása a vizsgálat helyéről, időpontjáról, várható időtartamáról, a vizsgálat lefolytatásával kapcsolatos szülői jogokról
- tanácsadás, konzultáció lehetősége
- Gyér 27. § -32. § -i
- a gyakori látogatások erősítik annak valószínűségét, hogy a gyermek hazatérhessen
- egyéni elhelyezési terv
- házirendek a kapcsolattartásra, a látogatás rendjére, az intézetből történő eltávozás és visszatérés rendjére vonatkozóan tartalmaz előírásokat

1. A KAPCSOLATTARTÁS

A kapcsolattartással összefüggő, jogszabályokban nem szabályozott feladatok.

- - előkészítés
- - közvetlen találkozásra való felkészítés
- -a látogatás után a következőkekel segíthetünk a gyermeknek
- - a megvalósult és a meg nem valósult kapcsolattartás érzelmi hatásainak a feldolgozása

1. A KAPCSOLATTARTÁS

A családi kapcsolatok megtervezésben a következő tényezők figyelembevétele szükséges:

- Szükséges-e személyes felügyeletet biztosítani, avagy sem?
- Hol történjék és mennyi ideig tartson?
- A családgondozó és a területi gyermekvédelmi szakszolgálat vagy a nevelőszülői hálózatot működtető, illetve a gyermekotthoni családgondozó együttműködése.
- A gyermekjóléti szolgálat családgondozója kiemelten a szülőket támogatja, hogy a nevelésbe vétel megszüntetéséhez szükséges körülmények létrejöjjenek.

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- A gyermekjóléti szolgálat családgondozója a gyermeket gondozási helyén az elhelyezését követő két hónapon belül felkeresi, és tájékozódik beilleszkedéséről, valamint a gyermek látogatásának lehetőségeiről.
- Folyamatosan kapcsolattartás a gyermekjóléti szolgálat családgondozója, a gyermekotthon, a nevelőszülői hálózat, illetve a területi gyermekvédelmi szakszolgálat családgondozója között.
- A gyermek nevelésbe vételének felülvizsgálata során a gyermekjóléti szolgálat tájékoztatja a gyámhivatalt - a szülő-gyermek kapcsolat alakulásáról, - a szülő életkörülményeinek alakulásáról.

A vérszerinti családdal való kapcsolatban felmerülő feladatok és szerepvállalás.

- pontosan kell mérlegelni, hogy a gyermek érdekében milyen szerepet vállal a családdal való kapcsolat optimális megvalósításában a gyermekvédelmi szakember
- csökken az esélye a családba történő visszahelyezésnek, ha nincs kapcsolattartás az ellátás első hónapjától
- hiányos együttműködési készségen túl a gyermekvédelmi szakemberekkel szembeni indulatok, agresszió is a felszínre kerülnek
- a rendszeres kapcsolat stresszoldó funkciójú

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- a rendszertelen kapcsolattartás illetve kapcsolatnélküliség distresszt okozhat, amely gátolhatja a gyermek életében később felmerülő problémák sikeres megoldását
- a testvérekkel való szoros kapcsolat kötődéspótló funkciójú
- ha kapcsolattartás helyszínének a gyermek elhelyezésére szolgáló intézményt jelölték meg, akkor itt kell megteremteni a félrevonulásra és az örömteli találkozás lehetőséget adó körülményeket

1. A KAPCSOLATTARTÁS

A kapcsolattartást követően

- elsődleges a gyermek megnyugtatása, beszélgetés
- szükség esetén szakember biztosítása a feszültségek feldolgozásához
- a kapcsolattartás rögzítése, a napló folyamatos vezetése
- kapcsolatfelvétel a gyermekjóléti családgondozóval együttműködés
- a család felkeresése - a feszültséget feldolgozó beszélgetés

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- szükség szerint hatóság, gyám, TGYSZ tájékoztatása
- kapcsolattartás módosításának javaslata
- esetmegbeszélés - esetkonferencia - szupervízió - mediáció
- a gyermekvédelmi szakellátás területén eredmény akkor érhető el e területen, ha a szakemberek tudatossága és az együttműködés ezen a területen is erősödik a gyermekekkel folytatott nevelőmunka során

1. A KAPCSOLATTARTÁS

A kapcsolattartás illetve hiányának hatásai a gyermekre

- a jó kapcsolat, hitelességet, bizalmat ad
- az érzelmi szükségletek kielégítése kiemelkedő fontosságú
- az ember társas lény, egyedül nem létezhet, ezt az igényt a család, mint elsődlegesen szocializációs környezet elégíti ki
- a személyiség kialakulásában döntő szerepet játszanak a kisgyermekkori történések és élmények, az anya-gyerek kapcsolat minősége, a szülőkhöz való kötődés
- a család érzelmi biztonságot nyújt – hiánya súlyos hosszútávon jelentkező problémákat, személyiségdeformitást okoz

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- az anya-gyermek kapcsolat zavarai pszichoszomatikus betegségek kialakulását segíti elő
- a pszichoszomatikus tünet jelentésének megértéséhez szükséges a beteg családtagokhoz fűződő viszonyrendszernek ismerete
- a kommunikáció a családtagok között nem közvetlen, s a konfliktusok, feszültségek sem fejeződnek ki nyíltan.
- a családban meglévő feszültségek, rejtett konfliktusok következményeként patogén tényezővé válnak
- a gyermek számára saját múltjának megismerése, saját identitása, érzelmi biztonsága, önmaga elfogadásának alapfeltétele

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- ha a gyermek vér szerinti családjára vonatkozóan nem rendelkezik információkkal, azt fantáziája segítségével pótolja, pozitív vagy negatív irányú szélsőségesen idealizált képet alakít
- a nem tényekre alapozott fantáziák, szorongáskeltők, s nem oldhatóak
- a hiány nem de ellentétben, a veszteség feldolgozható, az élettörténet részéve tehető
- a gyermek a családjáról és saját élettörténetéről szerzett reális információk birtokában az átélt veszteség beépíthető az önazonosság kialakulásának folyamatába

1. A KAPCSOLATTARTÁS

A kapcsolattartás nehézségei, dilemmái, a kapcsolattartás buktatói

A kapcsolattartás folyamatának problémái

- a szülő egyáltalán nem, vagy csak rövid időre keresi a kapcsolatot gyermekével – megoldás a vérszerinti családdal történő kapcsolatfelvételre való törekvés a gyermekjólléti szolgálat családgondozójával való szoros együttműködéssel
- a családok szociális helyzete akadályozza a rendszeres kapcsolattartást – megoldásként a család tájékoztatása szerepelhet az aktuális támogatások igénybevételének lehetőségeiről
- egyszerre kell együtt érezni a nevelt gyerekkel és az őt esetleg elhanyagoló/bántalmazó szülőkkel

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- a gyermek történetének, érzéseinek, elhanyagolásának, esetleges bántalmazásának, bekerülése körülményeinek ismerete és az ezzel való gyakori szembesülés érzelmileg megterhelő a szakemberek számára
- a túlterheltség, a szakemberhiány megnehezíti, sokszor lehetetlenné teszi a tényleges, tartalmas és folyamatos egyéni foglalkozást a gyerekekkel és családjaikkal
- az érintettekben ott feszülhet a harag, az elkeseredettség, a csalódottság, düh, melyek a kapcsolattartást biztosító szakemberekre vetülnek ki
- a kiemelés oka lehet lehet a család súlyos elhanyagoló magatartása, életviteli problémái, szociális-gazdasági elégtelensége (minimális létfeltételek hiánya), pszichiátriai problémái, szenvedélybetegség, abúzus
- fontos tisztázni, hogy a szülő haragja nem személy szerint a szakembernek szól

1. A KAPCSOLATTARTÁS

Az agresszív viselkedés kezelése

- hallgassuk meg a kapcsolattartásra jogosult hozzátartozót, de ne adjunk teret haragja elszabadulásának
- hívjuk fel figyelmét jelenléte tényleges céljára
- tereljük el figyelmét, kezdeményezzünk beszélgetést a gyermekről, kezdeményezhetünk játékot
- ne legyünk egyedül
- nehéz és megoldhatatlan helyzetben a kapcsolattartás megszakítása

1. A KAPCSOLATTARTÁS

A kapcsolattartást és a szakemberek közötti együttműködést elősegítő lehetőségek

A kapcsolat során a szakember feladata:

- semlegesség a szülővel, hozzátartozóval való kapcsolat kialakításában, melynek célja az, hogy a gyermek ne azt érezze, hogy a felnőttek (a bántalmazó, elhanyagoló szülők, hozzátartozók és a gondozók) a „feje” egyezkednek és döntenek
- a hozzátartozók meghallgatása- módszerként ajánlott a segítő beszélgetés
- feszültség oldása, kapcsolatépítés – módszerként ajánlott a saját sérelmek elmondásának biztosítása
- mély konfliktusok, indulatokkal terhelt kapcsolattartás esetén az előzmények és problémák megbeszélése külön a szülőkkel külön a gyermekkel

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- a szülő segítése gyermeke megismerésében, megértésében
- a gyermek segítése a szülői álláspont megismerésében - különösen serdülők esetében
- a gyermekjóléti szolgálat családgondozója együttműködik a területi gyermekvédelmi szakszolgálat vagy a nevelőszülői hálózatot működtető, illetve a gyermekotthon családgondozójával
- a szülőket támogatja a nevelésbe vétel megszüntetéséhez szükséges feltételek megvalósításában, és a gyermekével való kapcsolattartásban
- a szülők érzelmi állapotának, kerülési stratégiáinak, ambivalenciáinak megértése

1. A KAPCSOLATTARTÁS

- a szülők érzelmeivel való foglalkozás
- a család előéletének megismerése
- annak tudatosítása, hogy a nevelésbe vétel átmeneti.
- az agresszív viselkedés megjelenésének megelőzése a látogatás megvalósulása során
- a személyes kapcsolat kialakításában az elfogadás az alapvető
- személyes segítő beszélgetések az indulatok kezelésére
- lojalitás, a konfliktus feltárása
- a gyermekjóléti szolgálat munkatársainak bevonása
- információátadás, folyamatos együttgondolkodás
- feltételek világos tisztázása, határozat tartalmának tudatosítása
- következmények tudatosítása

1. Családtörténet

A családtörténet szerepe a gyermekek életében

- A sikeres életutak feltétele a pozitív énkép, önbizalom, szilárd értékrend, amik nagy energiákat és lehetőségeket adnak a fejlődésre (rugalmasság, kétkedés).
- Az identitás gyökere a család.
- A gyermekeknek a származás sok esetben a kultúrához való tartozást, a hagyományokba való beilleszkedést, a lét folyamatosságának fenntartását, azaz identitásának biztos alapját jelenti.
- Identitásunk származásunk ismeretének folyamatosságát igényli.
- Ahhoz, hogy ne érezzük magunkat kirekesztettnek, szükségünk van egy elképzelhető, szimbolizált történetre származásunkat illetően.
- A családjuktól elválasztott gyermekek elveszítik, nagyrészt elfelejtik múltjukat.
- A gyermek érzelmi és szociális fejlődése problémássá válhat.
- Szükségük van ezért arra, hogy megtudják, miért választották el őket környezetüktől, hogy az adott felnőttek miért nem tudtak gondoskodni róluk.
- Fontos, hogy a koruknak megfelelő valós információkat kapjanak történetükről, hogy múltjukat megértsék.
- Minden gyermeknek joga, hogy megismerje a családját és a múltját.

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

- A múlt megértése segít a jelen elfogadásában és a jövő felé való nyitásban, célok, tervek megfogalmazásában is.
- Az én megértése nehéz azoknak a gyermekeknek, akiket a gyökereiktől elválasztottak, és ezért nem világos a jövőjük sem.
- A múlt és a jelen megértésével hidat, reményt nyithatunk a jövő felé is.
- A családrajz vagy családtörténet összeállításában alapelv, hogy legyünk elfogulatlanok és objektívek annak megítélésében, hogy az emberek miért tesznek bizonyos dolgokat.

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

A., Identitás és kontinuitás

- Genfi Nyilatkozat- 1924, ENSZ közgyűlés a gyermekek jogairól - 1959. november 20. , ENSZ - Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata; a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya- 1948; A Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya – 1966). A Gyermeki Jogok ENSZ Egyezménye 1989
- a gyermek személyiségének harmonikus fejlesztéséhez annak kiemelt védelme
- a személyiségjogok biztosítása és kiszélesítése
- A gyermeki személyiség harmonikus fejlődéséhez nélkülözhetetlen a környezet nyújtotta biztonság.
- sérül a gyermekvédelmi szakellátás által biztosított új helyzettel
- A gyermek identitásának kontinuitását szükséges biztosítani a gyermek önmagáról, múltjáról

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

- Az én megkülönböztetés a környezet más személyeitől, így az identitás fontos alkotóeleme a mi, azaz a csoporthoz való tartozás, azaz a társas identitás.
- A fogalom születése 1950, s Erik Erikson nevéhez kapcsolódik.
- Erikson: az identitás csak a serdülőkorra alakul ki.
- A serdülő identitása kettős, részben személyes, részben társas.

Identitáskrízis

- a bizalom megszerzése és ugyanakkor megtartása- a személyiség elfogadhatóságának egyfajta próbája
- autonómiára törekvés - a saját döntéshez való jogának gyakorlati kipróbálásában jelentkezik
- elérendő célok, vágyak,igények, egyfajta jövőkép megogalmazása
- A célokhoz, vágyakhoz szükségesnek tartott teljesítmény igénye jelentkezik.

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

Az identitás típusai

(Assman (1992) szerint:))

1. Az egyéni identitást az egyén tudatában kiépült és fenntartott képpel jellemzi, ami az egyént mindenki mástól (szignifikánsan) megkülönbözteti.
2. Ezzel a képpel állítja szembe a személyes identitást, ami az egyén minden olyan szerepeinek, tulajdonságainak és képességeinek kerete, amelyek társadalmi helyzetéből adódóan hárulnak rá, azaz társadalmi elismertségére és besorolhatóságára vonatkoznak.
3. Kollektív identitáson, más megfogalmazásban Mi-azonosságon egy csoport önmagáról festett képét érti, amivel tagjai egyúttal azonosulni képesek.

- Az emberek pozitívabb társadalmi identitástudatra törekszenek, ennek során olyan szociális versengés alakul ki, melynek alapját a csoportok összehasonlítási lehetősége adja.

Az identitás feltételei

- az állandóság és tartósság (konzisztencia) követelményeinek azaz az én egységének bizosítása komoly énerőket kíván.
- kontinuitás is az énegység biztosítása

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

Vizuális antropológia, vizuális kultúra.

- A vizuális antropológia tárgya a vizuális kultúra, melybe beletartozik minden, ami egy adott kultúrában vizualizálódik – lehet ez egy tárgy, egy adott közösség településének szerkezete, a média vagy akár egy tájkép.
- fő forrásának a hétköznapok világát (a „mass culture”-t), a mindennapi életet tekinti, fókuszában elsősorban az amatőr, a nem a hivatásos alkotók „termékei” állnak.

A vizuális kultúra egy specifikus jelrendszer:

- a vizuális megjelenés időben, térben, kultúrkörönként változó
- A kódok, valamint a kontextusok, melyekben használják azokat, mintakövető struktúrák, ezért egyrészt generációról generációra hagyományozódnak, másrészt alkalmasak a különböző társadalmi közegből származó családok körülményeinek, mítoszainak, családtörténetének leírására.
- Az emberek közös pszichológiai jellemzője, hogy érzelmeiket, gondolataikat megpróbálják vizualizálni.
- A vizuális megjelenítés leggyakoribb eszköze a kép, a fényképek elemzésére külön hangsúlyt kell fektetni.

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

A vizuális antropológia érdeklődése alapvetően kétirányú:

1. A kultúra vizuális módszerekkel történő vizsgálata, elemzése, interpretálása – vagyis vizuális termékek (pl.: film, fotó) létrehozásával való rögzítése.

2. A közösségek vizuális kultúrájának feltárása és elemzése. Jelen esetben a közösségek vizuális kultúrájának feltárása és elemzése adekvát, a vizuális rögzítés csupán a dokumentációt szolgáló eszköz.

Alkalmazott vizuális antropológia

Az interpretatív fotóinterjú módszere:

- interjúkészítés közben képi reprezentációk – fényképek, filmek, festmények, rajzok vagy bármilyen más vizuális jel mutatása az interjúalanynak
- az interjúalany megkérése, hogy véleményezze, kommentálja azokat
- a hangsúly nem a képek tartalmán, hanem az interjúalanyok képekkel szemben tanúsított viszonyán van.

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

FÉNYKÉPEZÉS ÉS VIZUÁLIS ANTROPOLÓGIA

- A fényképek a családok és egyének hagyományait megörökítve, vizuálisan memorizálva azokat segítik a családi és egyéni hagyományok ápolását,egyfajta sorsfordulók szintjére emelve azokat.

Találkozás a családdal, családi interjú készítése

Családtörténet megismerése fotóelemzéssel

- a fotóelemzést ne közvetlenül a kapcsolatfelvételt követően végezzük, hanem egy együttműködési folyamat közbülső részeként

Családlátogatáskor vegyük figyelembe a következőket

- 1. Barátságos, pozitív atmoszféra bontakozzon ki.
- 2. Használjuk a normális, hétköznapi társalgási nyelvezetet, barátságos lágy hangszínnel. Ha lehetséges, használjunk pozitív szavakat. Problémák helyett beszéljünk inkább zavarokról, kavarodásokról.
- 3. Bízzunk intuícióinkban, kerüljük a prekoncepciókat. Legyünk nyitottak arra, hogy minden eset és család az általános mellett egyben egyedi is.
- 4. Használjuk eszközként önmagunkat. Józan eszünk, megfigyelőképességünk az a mód, ahogy érzékeinket használjuk, mind fontos része lesz önmagunk ilyen irányú hasznosításának.
- 5. Mindig pozitív, reményteljes szemléletmóddal kezeljük a klienst.

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

- 6. Figyeljünk a szülők problémáira is, ne csak a gyermekekére. Sok szülő elszigetelt, magányos, és sok stresszelő probléma nehezíti az életét. Fenyegetésnek élik meg, hogy ha csak a gyermekekre fordítunk figyelmet.
- 7. Ismerjük el az erőfeszítéseiket, amik megjelennek a nehézségeik megoldási törekvéseiben is.
- 8. Tegyünk megjegyzést valami kellemesre, vonzóra. Ne felejtsük el, hogy ez a kliens otthona. Lehet, hogy nem egyezik az ízlésünk, de fontos tiszteletben tartani az övét.
- 9. Emeljük ki szakértelmüket egy-egy részlet, háziállat, kötés, plakettek stb.-vel jelzett teljesítményekkel kapcsolatban.
- 10. A családgondozónak alkalmazkodnia kell ahhoz, ahogy a kliensek csinálják a dolgokat, mint például az étkezési minták, higiéniai körülmények stb.
- 11. Legyen jó szavunk a családi fotókra, tegyünk fel kérdéseket, ki kicsoda a családban.

Családi album interjú vezérfonal (Bán – Forgács – Kenedi 2000)

1. A család általános jellemzése:

- Jelentőséget tulajdonítanak-e a családi történetnek?
- Foglalkozott-e ezzel valaki rendszeresen a családban?
- Gyűjtik-e a családi dokumentumokat?
- A családon belül kik teszik el, kik rendszerezik a fotókat?
- Milyen messzire vezetik vissza a családfát?
- Honnan származik a család?
- Jellemző szakmák, tisztségek
- Családi híresség, fekete bárányok

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

2. Szülők:

- Az apai és az anyai ág jellemzése
- Nagyszülők foglalkozása társadalmi elhelyezkedése
- A szülők gyermekkora, iskolázottságuk
- Pályaválasztásuk, foglalkozásuk
- Hol, hogyan ismerekedtek meg a szülei?
- Házasságuk jellemzése
- Lakáskörülményeik, költözéseik
- Életkörülményeik változásai, esetleges nélkülözéseik, ambícióik
- Mire voltak büszkék a szülei?
- Mit tartottak családon belül s kívül a legfőbb értéknek?
- Érdeklődésük, kedvteléseik, szabadidejük
- Milyen társadalmi körökkel érintkeztek?

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

3. Az interjúalany életpályája:

- a, Életútjának általános jellemzése:

- Személyes véleménye a család történetéről: példát adó, közömbös, elutasítja?
- Kapcsolata a családi hagyományokkal

- Személyes véleménye életútjáról:

- Sikeres, szokványos, balsikerű?
- Családi értékek elfogadása/elutasítása v. Ettől eltérő személyes értékrend
- Helyzete a családban, kapcsolata a nagyszülőkkel, testvérekkel, rokonokkal
- Vonzások és taszítások a családon belül, az interjúalany helyzete ebben a kapcsolatban
- Saját választott köre a családon kívül, ennek változásai (gyermekkor, ifjúkor, felnőttkor)

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

b. Gyermekkora:

- Ítélet gyermekkora egészéről
- Meghatározó (esetleg álmokban visszatérő) emlékek – melyikről van fotó?
- Iskola előtti és iskoláskor utáni események, helyszínek
- Barátságok, közösségi kapcsolatok
- Gyerekkori ambíciók, azonosulás versus egyéni életút vágya
- Játékok (társas, egyéni, tárgyakat használó), saját mitológia
- Minták és élmények: kultúrálódás, szórakozás, sport
- Az élmények megosztása, aktivitás versus szemlélődés
- Gyermekkori kapcsolata a fotóval: aktivitás, emlékek

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

Ifjúkor:

- Ítélet fiatalkora egészéről, mettől meddig tartott, boldogság, megpróbáltatások
- Továbbtanulás: ambíciók, lehetőségek, események
- Meghatározó tanárok, egyéniségek, tehetségének megfogalmazódását segítő személyek iv. Kulturális élmények, utazások, nyaralások
- Kapcsolata iskola és iskolán kívüli csoportokkal
- Fotográfiák fiatalkori élményekről
- Szakmaválasztás: családi és külső motiváció, jövőkép

- d. Katonaság:
- Összefoglaló emléke a katonaságról, pozitív vagy negatív ítélet
- Sajátos ismeretek szerzése a katonaságról
- Morális ítéletek változása a katonaidő hatására
- Emberi kapcsolatok, a katonaidő módosította-e pályáját?
- Háború, nagytörténelem
- Katonai fotók

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

e. Felnőttkor:

- Első munkahely megválasztása, munkahelyi környezet, szociális kapcsolatok megválasztása, kísérlet az összeegyeztetésre
- A munka értelme, tehetsége a munkában és azon kívül, jövőkép változása, érvénye: munkahelyen és azon kívül, hogyan értékeli ma szakmáját
- Családi hátterének és fiatalkori iskolai tapasztalatainak, milyen szerepe volt karrierjében
- Munkahelyek története, közös események és élmények fotógráfiák

f. Saját családalapítás:

- Ifjúkori párválasztásai
- A házastárs családtörténete (az eddigi kérdések szerint)
- Megismerkedésük
- A közös élet elhatározásai: elképzelések, célok, értékek
- Lakás, berendezés
- Közös élmények, utazások s mindennek fotói
- Gyerekek saját történetei (és fotói): nyaralások, iskoláztatás, pályaválasztás, házasságok stb.
- Milyen élettapasztalatokat és értékeket akart gyermekeire hagyományozni, milyen pályát szánt a gyermekeinek

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

g. Jelenlegi életkörülményei:

- Összefoglaló jelentés
- Történeti és politikai élmények, kis- és nagytörténelem
- Kulturálódás, baráti kör, időtöltés
- Ambíciók, tervek
- Viszonya a családi és személyes emlékeihez, tárgyak megőrzése

Családi legendárium

- Családi legendárium az, amit egy család tagjai normális körülmények – és huzamos együttélés – során mesélnek önmagukról, felmenőikről, illetve a gyerek kiskoráról, születésének körülményeiről, mindarról, amire ő nem emlékezhet.

Családi legendárium a gyermekvédelmi szakellátásban

Három típus a családtörténet és a családi legendárium kritériumainak oldaláról:

1, Családok, akik egyáltalán nem tartanak kapcsolatot gyermekükkel:

- a szülők és a gyermekük közötti érzelmi kötődés laza, felszínes – vagy egyáltalán ki sem alakult
- a személyes találkozások részleges, vagy teljes hiánya

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

Esetükben a megoldás családjuk alaposabb megismerésének biztosítása:

- a család tagjainak személyes történeteken keresztüli bemutatása, fényképekkel téve azt plasztikussá
- A család történetének alapos megismerésének alapfeltétele a szülő és segítő közötti bizalmi viszony.

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

2. Családok, kiknek kapcsolattartása rendszertelen, kiszámíthatatlan

- van a gyermekkel személyes találkozás
- kapcsolatuk néhány órás együttlét
- rövidebb ideig otthonukban fogadják gyermeküket
- gyakori az érzelmi kötődés a családtagok közöttük
- a családtagok általános információval rendelkeznek egymásról
- Az együtt töltött idő mennyisége és minősége miatt nem biztosított a család valódi megismerése.
- Ugyan a gyermek megtapasztalja a családban való létet, de ez csak villanásnyi, hiszen nem része a család mindennapjainak, így részben ismeretlen marad előtte a család kapcsolatrendszere, s a család története is.

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

- Mozaikszerű információk a családról, annak múltjáról.
- A családról nincs egységes és reális kép, melyben a gyermeknek helye és szerepe van.

A segítőnek családtörténet és legendárium feltárásakor csak a hiányzó ismereteket szükséges pótolni, s ezt eljuttattatni a gyermekhez.

A családdal való bizalmi kapcsolat kialakításának, melyre építve lehetőség nyílik a család belső világának megismerésére a személyesség szintjén is.

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

3., Családok melyek rendszeres kapcsolatot tartanak a szakellátásban nevelkedő gyermekükkel.

- A gyermek napi kapcsolatban van a családdal.
- A gyermek a hétvégéket és az iskolai szüneteket nagyrészt a családdal tölti – részese a család életének.
- A gyermek a hétköznapi családi történésekben, családi kapcsolatrendszerekben, a családot éppen foglalkoztató kérdésekben.
- A szülők, rokonok révén megismerik a család történetét.
- E családokból származó gyermekek egy része a segítőnél többet tud családjáról, ám másik része inkább felületes ismeretekkel rendelkezik, s ebbe a család múltja nem tartozik bele.

A segítő feladata a családtörténet kiegészítése

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

Vizuálantropológiai értelmezés a családi legendáriumok feltérképezéséhez

- a gyermekek egészséges fejlődéséhez, identitásához, illetve az intézményi és az az utáni életük folytathatóságához elengedhetetlenül szükségesek a vér szerinti családról, az „eredeti” kulturális közegről kapott információk.
- Az (etnikai) identitás kialakulásához elengedhetetlen, hogy az etnikumhoz tartozó személy képes legyen csoportja elhelyezésére az adott társadalom egészében, ami pedig nem mehet végbe csoport-hovatartozásának tudata, az adott csoportról való ismeretei és saját csoportja etnikai-kulturális örökségével szembeni elkötelezettsége nélkül.
- Olyan módszer ez, amely ötvözi a részvevői megfigyelés attitűdjeit, a holisztikus szemléletet, a hagyományos élettörténeti interjútechnikákkal, és amely tág értelmezési kontextusával kitér nemcsak a szülők, a család, hanem a környezet megfigyelésére is.

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

A családi legendáriummal szembeni elvárások és előnyök:

- Különböző kultúrkörökben is alkalmazható legyen – Ha az alkalmazott metodika az etnikai származástól függetlenül mindig ugyanaz, kikerülhetők a megkülönböztetésből fakadó félelmek, jogszabályi anomáliák – vagyis függetlenül attól, hogy roma vagy nem roma kultúrkörrel állunk szemben, az eljárás (mint ahogy a cél is, az adott személy, család, kultúrkör felmérése) azonos marad.
- • Képes legyen viszonylag rövid idő alatt felmérni a család értékrendjét, kultúráját, illetve azt a tágabban értelmezett kulturális közeget, melybe az beágyazódik, ezzel is elősegítve a „valahová tartozás” érzetének kialakulását az egyénben.
- • Alkalmazása esetén „rekonstruálná és a későbbi idők számára megőrizné a gyermek saját, személyes múltját, amely olyan családok esetében, amelyek főleg a jelennek élnek, és szinte semmilyen stabilitást nem mutatnak (változó lakhelyek, változó élettársak stb.), nélküle homályban maradhatna” (Dettre 2006).

2. CSALÁDTÖRTÉNET FOTÓELEMZÉSSEL, CSALÁDI LEGENDÁRIUM

- Legyen interpretatív – Ne a felszínt, a primer valóságot, hanem a mögöttest (a mélystruktúrákat) tárja fel.
- • Tartalmi, lényegi , magából a vizsgált kultúrából fakadó látásmódjával képes legyen egy család, a kulturális közeg pozitív mitológiáit felmérni – A pozitív énkép kialakulásához fontos, hogy a gyermek tudja, hogy „olyan családba született, amelynek tagjai valahol, valamikor fontos dolgokat tettek, valamiben jók voltak, még akkor is, ha most a család kicsit bajban van” (Dettre 2006)
- • Alkalmas legyen a mindennapi élet elemzésére, érdeklődési körében a hétköznapok világa álljon – Jelen esetben nem a „száraz” szociológiai adatok gyűjtése a cél, hanem annak a hétköznapokban megélt világnak a feltárása, melynek a körülményektől függetlenül mindig megvan a maga boldogsága, pozitív belső értékrendje.
- • Lehetőségeihez mérten adjon mankót a gondozásba vétel traumájának oldására azzal, hogy feltárja a folyamat okait – Ennek megértése a gyerekek ösztönös törekvése is.

A gyermekek érdekében álló egyéb kapcsolatok jelentősége a társadalmi integrációban

A társas kapcsolatokat befolyásoló intézményi meghatározók

- A teamtípusú kultúra személyközpontú. A meghatározó intézményi értékrend hat az osztályok légkörére, a gyerekek társas kapcsolataira is.
- A teljesítményközpontú kultúrában az eredmények, a teljesítmény a meghatározó. Ez terepet biztosít a társas összehasonlításnak, mely a fokozott versengéssel (versenyek, rangsorok) előtérbe helyezett egyéni teljesítmények eredményei negatív hatást gyakorolhat a gyerekek társas kapcsolataira, illetve együttműködésükre. Ennek a veszélye fokozottabban jelentkezik az intellektuális teljesítmények túlhangsúlyozásakor, mely minden más erősséget háttérbe szorít. A verseny nemcsak ösztönözhet, hanem el is bizonytalaníthat. A siker népszerűsítő hatása miatt a ebben a kultúrában a „vesztesek” más területen próbálnak kitűnni, így sikeresek lenni, s ez nagyrészt a követendő mintákkal szemben valamilyen szubkultúrában fog megtörténni.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

- Az innovatív kultúrában jelenlevő kreativitás, és az újszerű megoldások leginkább az egyéniségek érvényesülését támogatja. Ugyan az alá és fölérendeltség és a szabálykövetés háttérbeszorítása mellett támogathatja a társas kapcsolatokat, ám az egyén előtérbe helyezésével gyengíti az összetartozás erejét.
- A szabályorientált kultúrát a szerepek pontos leírása, a betartandó rend és a szabályok szabatos megfogalmazásán túl a hagyományok tisztelete jellemzi. Tekintélyelvűsége a gyerekek kapcsolatrendszerében feszültségeket generálva hozzájárul a nyomasztó légkör létrejöttéhez, melyben megjelenhet a felelőst kereső bűnbakképzés.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

- a nagy iskolák személytelensége miatt a gyerekek szinte „láthatatlanná” válnak, s csak azok kerülnek be a látható tartományba, akik az intézmény által preferált teljesítményekben kiemelkedők. Ez az egyoldalú megítélés egyben a sokszínűség eltűnését is jelenti
- a kisebb intézmények jobban tudják biztosítani a gyerekek, de a pedagógusok számára is a személyességet, s ezáltal erősebbé válhatnak a közösséghez és kortárscsoporthoz való tartozás érzése. Ez egyben elősegíti egymás megismerésének lehetősége mellett a specifikus tehetségek kibontakozását, s a jó légkör kialakítását

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

Az iskolai klíma, mint a társas kapcsolatok minőségét befolyásoló tényező

A jó légkör fontos összetevői:

- alacsony stressz szint
- jó hangulat
- pozitív közösségi normák elfogadása(egymás tisztelete, segítségnyújtás, a gyengék védelmezése, a másság elfogadása.)

Az ellenséges és versengő környezet:

- növeli a gyermekek szorongásszintjét
- rontja a nyertes-nyertes kimenetelű problémamegoldásukat
- gyerekek empátiás készsége csökken

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A közösség és civil társadalom

- A civil társadalom személy- és szervezetegyesülések, valamint önálló szervezetek hálózata, amely létrejötte és működése sajátos szabályai szerint különbözik a társadalom többi intézményrendszerétől.
- Mind az állammal, mind a magánszférával vannak kapcsolatai.
- Alapját a jogszerűség és a plurális társadalom biztosítása jelenti.
- Legfőbb rendeltetése a nyilvánosság, az információhoz, a beleszóláshoz és a jogorvoslathoz való jog biztosítása.

A kulturális közösségfejlesztés fogalma

- A kulturális közösségfejlesztés céljai és módszereinek fókuszában a közösség és annak létező és lehetséges kulturális értékei állnak
- Módszerei közé tartozik a helyi kultúra megőrzése, új hagyományok teremtése.
- A közösségfejlesztés a szociális és állampolgári kulcskompetencia fejlesztésre is irányul,

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A közösségfejlesztés fázisai

1. A *helyzet feltárása.*
2. *A közösség véleményének*, késztetéseinek és cselekvési potenciáljának feltárása és a problémák mellé rendelése
3. *A feltáruló feladatok közös rangsorolása, a problémamegoldó folyamatok tervezése, a cselekvési terv és az önsegítő projektek készítése.*
4. *„Intézményépítés”, azaz* új szokások és szervezetek életre segítése a helyi közösségben,
5. A *partnerek* megkeresése és aktivizálása: kapcsolatszervezés,
6. *A munka koordinálása*

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A szociális kompetencia fejlődésének szintjei

- SZOCIÁLIS SZÜKSÉGLETEK
- SZOCIÁLIS MOTÍVUMOK
- SZOCIÁLIS KÉPESSÉGEK

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

Sport-és szabadidő

Mi is az a szabadidő?

- A gyermekek szabadidején azt az időmennyiséget értjük, mely az iskolai és otthoni tanulást, a fiziológiás szükségletek kielégítését (étkezés, alvás) és a szociális kötelezettségek teljesítését (házi munka stb.) követően fennmarad.

A pedagógusok irányító szerepének lehetőségeiről

- Az irányító felnőtt befolyásolja leginkább a gyermek személyiségét.
- Az egymás mellettiség, az együttműködés ennél kevésbé erős és nyomasztó, ugyanakkor a leginkább értékes az autonómia biztosítása, figyelembevétele, azaz egyfajta tutori szerep a felnőtt részéről.

Szabadidős tevékenységek a nevelőcsaládokban elhelyezett gyermekeknél

- A szabadidő szocializációs és személyiségfejlesztő hatása abban áll, hogy olyan képességek, normák, értékek, viselkedési szabályok, magatartási minták, attitűdök, habitus, konfliktusmegoldási módok kialakulását segítik elő, melyek a közösségi lét számára alapvetőek.
- a gyerekek társadalmi integrációjában segít, ezért célszerű biztosítani számukra a településen hozzáférhető intézmények rendezvényeinek látogatását.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A szabadidő-pedagógia szociális fejlesztő hatása.

- Komplex módon ad lehetőséget a test, a lélek, az értelem, az érzelmek, az akarat, a jellem, a cselekvés, a magatartás, a viselkedés, a személyközi kapcsolatok fejlesztésére.
- Csökkentheti a beilleszkedési zavarokat, elősegítve a szociális kompetenciák kialakulását.
- Egyaránt ellát prevenciós és kompenzációs funkciókat is

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

Kortárskapcsolat

- Az embernek mint társas lénynek létszükséglete a társakkal való kapcsolata. A kortársak kora gyermekkortól kezdve fokozatosan kapnak egyre nagyobb befolyásoló szerepet az egyén életében.
- 13-15 éves korban, a serdülés időszakában, következik be a teljes átpártolás, amikor a kortársak korábbi szabadidős partneri viszonyát a felnőttekénél is nagyobb befolyásoló erővel bíró erővel jelennek meg az egyén életében
- a család érzelmi támogatásával a személyiségfejlődés biztonságát, s a szabály-és normarendszer elsajátítását biztosítja a gyerek szocializációs folyamatban,
- a kortársak egyenrangú kapcsolatai a szociális alkalmazkodási lehetőséget adja
- elősegíti a szociális kompetenciák kialakulása mellett a felelősségvállalást és az önérvényesítést
- hatása jelentkezik az énképben, az érzelmekben, a társas helyzetben, a szerepekben, a teljesítmények értékelésében,az ösztönzésben, a versengésben, az együttműködésben, a szubkultúrában

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

- A legtöbbet alkalmazott eszköz ennek felmérésére a közösség társas kapcsolatait feltáró szociometria, mely eredményeinek plasztikus ábrázolás a szociogram. Mivel a közösség befolyásolásában a magas státuszú, népszerű gyerekek járnak élen, ezért a pedagógusok figyelmének a középpontjában is ők állnak.

A kortársak mint támogatók, mentorok – a közösségek megerősítése

- A közösségek megerősítésében az azonos korosztályba tartozó kortársegítők is szerepet játszhatnak.
- E segítők személyiségét a nyitottság, a bizalom, az elfogadás jellemzi, melyekre építve szívesen és önkéntesen segítenek kortársaikon.
- Támogató tevékenységükkel hozzájárulhatnak nemcsak a magányosság, hanem az iskolai zaklatás, a droghasználat megelőzéséhez, illetve visszaszorításához.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

Az önkéntesség

- Olyan tevékenység, melyet anyagi ellenszolgáltatás nélkül más számára, önkéntes, szabad elhatározásból, belső vagy külső indíttatásból végeznek.

Típusai:

- formálisak, illetve informálisak, foglalkoztatási vagy tevékenység jellegű, egyéni vagy csoportos, rendszeres vagy alkalmi, globális vagy lokális, belföldi vagy nemzetközi, régi vagy új.

Funkciói:

- Gazdasági -anyagi és szellemi értékek előállítása, foglalkoztatás bővítése, társadalmi erőforrások növelése
- Politika - demokratikus értékek elsajátítása, terjesztése, közélet erősítése, politikáért élés
- Szociálpszichológiai- anómia csökkentése, elégedettség, bizalom növelése
- Egyéni- erkölcsi megbecsülés, önkifejezés, rekreáció
- Társadalmi, közösségi- konfliktusmegoldó, innovatív kapcsolati tőke, csoportképző, társadalmi integrációt erősítő

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

- A modern önkéntesek esetében az önfejlesztés és a kapcsolati rendszer erősítése, mint új motiváló tényező jelenik meg, s a tevékenységében a tapasztalatszerzés, a szakmai fejlődés, a személyiségfejlődés, a szabadidő hasznos eltöltése, és új barátok és ismerősök szerzése is megjelenik, mint motiváló tényező.
- Az önkéntesség egyben szabadidős tevékenység is.
- Lehet komoly, rendszeresen végzett, a későbbi szakmai elhelyezkedéshez szükséges képességek, tudás és tapasztalat megszerzését biztosító tevékenység.
- Lehet alkalmi, rövid távon azonnal teljesíthető, belső megnyugvást, és pozitív érzelmeket kiváltó, speciális készségeket nem igénylő tevékenység.
- Lehet ún. projektalapú, mely alkalmi, rövid távú, kreatív kötelezettség is.
- Újfajta önkéntességként jelentkezik az ún. önkéntes turizmus, mely lehetővé teszi az egyén számára, más kultúrák, közösségek népcsoportok között végzett munkát, mellyel egyben az adott kultúrával is megismerkedik.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A gyermekek érdekében álló egyéb kapcsolatok kialakításának és fenntartásának segítése, támogatása

A motiválás, mint fontos pedagógiai feladat

- A motiváció szó a latin eredetű movere igéből ered, melynek jelentése mozogni, mozgatni.
- A motiváció a pszichológiában gyűjtőfogalom, motívumokból épül fel és minden cselekvésre, viselkedésre késztető belső tényezőt magában foglal.
- A szükséglet pszichológiai megfelelője a drive (ejtsd: drájv), amely angol szó és jelentése űzni, hajtani ill. hajtóerő. A drive a szükséglet nyomán kialakuló, belső késztetés, a viselkedés hajtóereje. A drive alapvető feladata a szervezet általános energetizálása, nem pedig annak irányítása, vagyis nem mutatja meg, hogy a szervezet mit csináljon az adott szükséglet kielégítése érdekében, csak az ehhez szükséges hajtóerőt adja.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A motivációk sorában nevelési, szociális szempontból fontos szerepet játszanak a morális ösztönzők

- a szabályok egymás közti betartása, és rögzítése
- a kötelességtudat
- a felelősség
- az önállóság fejlesztése
- kezdeményezések ösztönzése.

Érzelmi ösztönzők

- az élmények biztosítása
- a nyitottság
- a demokratikus légkör
- a hangnem
- a konfliktusmegoldás.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

- A gyenge motiváció nagyrészt a páros, illetve a kooperatív munkában lehet sikeres
- Közepes motiváltság az önálló gondolkodást, következtetéseket, önállóságot igénylő feladatok esetén az érdeklődés fokozásával a belső motiváció megerősödését biztosítja.
- A magas motiváltság a tárgyhoz, tevékenységhez való erős kötődés esetén az egyéni és csoportos kutatómunka biztosítása révén a problémamegoldó képesség növeléséhez járul hozzá.
- A motivációs céllal alkalmazott büntetés hatása hosszú távon, mint kellemetlen élmény szorongást is előidézhet, ugyanakkor adott időben a megfelelő mértékű büntetés tartós pozitív magatartásváltozást eredményezhet.
- A jutalmazás is csökkentheti az érdeklődést, a tudásvágyat, ezért az arányosságra kell törekedni.
- A verbális megerősítés nem csökkenti a meglévő motivációt
- Az anyagi jutalom romboló hatást is gyakorolhat rá.
- Motiválatlanság esetén a külső anyagi jutalom kialakíthatja a motivációt.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

Kudarc, probléma, konfliktus

Teljesítmény, szorongás, versengés

- A szorongás, a lehetséges kudarc és következményei miatti aggodalom, rontja a teljesítményt, ezért mind megelőzéséhez, mind feloldáshoz hozzá kell járulni.
- Maga a konfliktust eredetileg a fegyveres harc (latinul: confligere) értelmezésben használták, s a pedagógiában az 1960-as években lett önálló elméleti kategória.
- A konfliktus fogalmának pedagógiai megközelítésénél azokra a konfliktusokra kell főleg gondolni, amelyek valamilyen pedagógiai folyamat során alakulnak ki.
- Pszichológiai értelemben Kurt Lewin szerint a konfliktusok lehetnek két pozitív előjelű, egy pozitív és egy negatív előjelű, és két negatív előjelű erő összeütközései
- A leginkább előforduló a mikrostrukturális konfliktus lehet nyílt(külső), amikor a felszínre került konfliktusok heves interakcióban (veszekedés,piszkálódás) nyilvánulhatnak meg.
- A rejtett (belső) konfliktusok az egyén pszichikumában zajlik, s ezáltal sebezhetőbbé, érzékenyebbé válik.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

Konfliktusok következményei

- konstruktív (építő, hasznos) konfliktus, mely részben gazdagítja az önismerete, részben növeli a csoport kohézióját.
- A destruktív (romboló, káros) konfliktus erőszakos, egyenlőtlen felek közötti, s önbizalom és csoportkohéziót csökkentő hatású.

A konfliktusok csoportosítása az alábbiak szerint:

- időbeli lezajlása
- az intenzitásuk
- a fokozatuk
- a kimenetelük
- a csoportok közötti kapcsolat típusa
- a kiváltó okok
- a megnyilvánulásuk
- a résztvevők önmagukhoz, illetve a társukhoz való viszonyulása
- a bekövetkezés indokoltság
- a résztvevők száma

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A konfliktusok kialakulását elősegítő tényezők

- a versengő légkör
- a barátságtalan légkör
- a vezetők túlzott hatalomhasználata
- a büntetés
- a gúnyolódás
- a minősítés

A konfliktusok kezelését befolyásoló tényezők

- a benne résztvevők személyisége, érzelmi állapota
- az adott szituáció
- a szervezeti légkör
- a konfliktusban résztvevők kapcsolata, egymás szándékainak és motivációinak az észlelése.

Megoldatlan hosszantartó, destruktív konfliktus

- a pszichoterror, vagy munkahelyi mobbing
- pszichés megbetegedés
- öngyilkosság

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

Konfliktuskezelési stratégiák (Szekszárdi Júlia)

1. Önérvényesítő (győztes – vesztes, versengő)
2. Önalávető (alkalmazkodó, engedékeny)
3. Elkerülő
4. Kompromisszumkereső
5. Problémamegoldó

- A konszenzusra épülő konfliktuskezelés közé tartozik a facilitáció és a mediáció.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A konfliktusok kezelésének pedagógiai lépései

John Dewey

1. A probléma (konfliktus) meghatározása.
2. A lehetséges megoldások keresése.
3. A megoldások értékelése.
4. A legjobb megoldás kiválasztása (döntéshozatal).
5. A döntés végrehajtási módjának meghatározása.
6. A megoldás sikerességének utólagos értékelése.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

- *George E. Becker*

1. A konfliktusban szemben álló felek azonosítása.
2. A konfliktus mélységének és jelentőségének a megítélése.
3. A konfliktust kiváltó okok feltárása, az információk összegzése.
4. A megoldási lehetőségek számbavétele, a lehetséges következmények mérlegelése.
5. A megfelelő lehetőség kiválasztása, alkalmazása.
6. A tanulságok, következtetések levonása.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

- *Werner Jeske*

1. Az érzelmi állapot meghatározása.
2. Az eset lefolyásának felelevenítése.
3. A hipotézisek felállítása az előzményekről.
4. A lehetséges motívumok számbavétele.
5. A pillanatnyi állapot megragadása.
6. A szituáció lehetséges hosszú távú hatásának „bemérése”.
7. A kiválasztott nevelői eljárás „bevetése”.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A konfliktus kezelése közben a nevelési attitűdök:

- lehet tekintélyelvű és gyermekközpontú,

Nevelési stílus alapján:

- agresszív, restriktív, kooperatív, interciás, indifferens

A konfliktusok funkciói

- kommunikációs
- eredményvizsgálati
- önismereti
- képességfejlesztő
- szociális és metodikai

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A kudarc lehetséges értelmezései

- tanulmányi és/vagy magatartási követelményeknek való nem megfelelés

Oka:

- a gyermek problémáit nem tudja kezelni,
- az iskolai követelmények teljesítéséhez szükséges motiváló erővel nem rendelkezik
- az iskola és a gyermek együttműködésének hiányossága

Kudarc

- míg az együttműködés létezik, van közös útkeresés, addig legfeljebb csak a kísérletek sikertelenségéről, tévedésekről, hibákról beszélhetünk. A kudarc a vége van, ennyi volt kimondásával válik valósággá.
- következménye lehet a személyiség önmagába vette hitének megrendülése

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

Az iskola is lehet a kudarc forrása

- főleg a tanulók teljesítményét méri
- a versenyben háttérbe szorítja gátlásosabb gyerekeket
- szabályok merev betartásával a gyermek akaratának érvényesítése elé akadályokat gördít, miközben a személyiségfejlesztést tűzi ki céljául

A kudarc forrása a gyermek is lehet.

- a többiektől való különbözőségük, testi-fizikai másságuk (teljesítőképesség, túlsúlyosság, szemüvegesség, krónikus betegség stb.) miatt válhatnak kiközösítetté közösségükben.
- kevésbé tolerálja a közösség, sok esetben az iskola, sem a tehetséges, sem az aszociális, társaival és a pedagógusokkal megfelelő viszonyt kialakítani nem tudó gyerekeket.
- a versenyben nehezebben, lassabban teljesítők, a visszahúzódók, az izgulósok, a figyelemzavarosok, és a tanulási nehézségekkel (diszlexia,diszkalkulia, diszgráfia) küzdő gyerekek számtalanszor kerülnek olyan helyzetbe, melyben egyfajta problémaforrásnak tekintenek rájuk.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A szülő is lehet az iskolai kudarc okozója

- többet képzelve gyermekük tehetségéről, magasabb mércét állítanak elé, mint amire képes, azaz elvárásaik és gyermekük képességei nincsenek összhangban
- a gyermekről való könnyű ,gyors „lemondás” sem erősíti a gyermek személyiségét

A **gyermek szempontjából kudarcnak számít minden**

- mely önértékelési problémákat okoz számára
- a megalázó nyilvános gúny, a kinevetés, a megszégyenítés következményeként jelentkezik
- a gyermek magára hagyása, amikor senki sem áll ki támogatólag mellette, sem a számára fontos tekintély személy, sem a tanárok, sem a kortársak, sem a szülők.
- A nevelő jövőre vonatkozó támogató visszajelzése a „legközelebb jobban fog menni” helyett a „szedd össze magad” felszólítás inkább romboló, semmint építő jellegű.

A kudarcok elkerülésére leginkább a stabil önértékelés a legalkalmasabb erő.

Feldolgozatlansága az egyén önmagába vetett hitét ássa alá, mely az általa egyébként elérhető teljesítmény alatt fog teljesíteni. Emellett növeli a konfliktus-és kudarckerülés, a háttérben maradás esélyeit.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

Eredmények értékelése

- Az értékelés egyfajta viszonyítás, hiszen a különböző teljesítményeket hasonlítjuk össze a leírt követelményekkel.
- Befolyásolja a pedagógiai irányítást és szervezést is.
- Elismerve a teljesítményt megerősíti a helyes magatartást.
- Személyiségfejlesztő, visszajelző, szabályozó és szelekciós funkciókat is ellát.

Az értékelés lehet kompetitív (versengő) szempontú, melyben a minősítés, a rangsorolás kap kiemelkedő szerepet.

- mindenki számára egyenlő feltételek biztosítása mellett, érthető, világos szabályok felállítására van szükség.

Nem-kompetitív szempontú „gyermekközpontú” értékelés, mely a verseny elutasításán túl a motiválásra helyezve a hangsúlyt az értékelés középpontjába az egyén teljesítményét állítja.

- a mért teljesítmények közötti különbség okát a motiváltságban és az érdeklődésben látja.
- a kooperatív szempontú tanulást segítő értékelés mind a diákot, mind a tanárt, mind a tananyagot érinti.
- az értékelés folyamatában, a célok megfogalmazásába, a tevékenységek kidolgozásába, s az értékelés meghatározásába a tanulók is részt vesznek.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A pedagógiai értékelés több funkciójának legfontosabb célja a személyiségfejlesztés direkt, vagy indirekt formában.

- nagy hatást gyakorol az énkép fejlődésére, az önismeret és önértékelés alakulására, így befolyásolja a tanulók sikereit és kudarcait.

A pedagógiai értékelés megerősítő funkciójaként az értékelés a tanuló magatartását is befolyásolja, pozitív, vagy negatív irányban siker,-vagy kudarcélményét.

Az értékelés hatását a folyamatosság is biztosítja

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

1. Mit tesznek a tanárok és a tanulók a valóságban annak érdekében, hogy a tanulásbeli hiányosságokat pótolják, vagy közös képet alkossanak a tanulási célkitűzésekről?

2. Milyen mértékben vesznek részt a tanulók az értékelési folyamatban?

3. Hogyan értelmezik a tanárok és a tanulók az értékelés gyakorlatát és hatásait?

- 1. A tanulók számára a feladatmegoldások egyéni útjainak a biztosítása szükséges, a többiekkel való verseny háttérbeszorításával. Ehhez az önismeret, az önuralom, az együttérzés,az együttműködési készség, a rugalmasság fejlesztése jelenti a megoldás alapját.
- 2. Az értékelési szempontok ismeretei alapján megítélt egyéni fejlődés nyomon követhető, mely erősíti a belső motivációt, az önbecsülést, és az

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

- 3. A módszereket a tanulók érzelmi állapotának megfelelő alkalmazásával, az érzelmi kompetencia fejlesztését tudjuk biztosítani, különös tekintettel az érzelmileg sérülékenyebbekre.
- 4. Az értékelés változatossága több oldalról ad tájékoztatást a tanulók tudáselemeinek hiányosságairól, javíthatóságáról, illetve a tudás mélyítéséről.
- 5. A visszajelzés hatékonyságát emeli az, hogy megfelelő időben és helyen történik-e, mennyire konkrét a jövőre vonatkozó javaslataiban, s az egyénre illetve az éppen aktuális feladatra vonatkozik-e? A pedagógus ebben a folyamatban a tanulóra koncentrálva a stratégiájában hatékonyabban képes a tanuló igényeit figyelembe venni.
- 6. A tanuló aktív közreműködése a nevelés-oktatás folyamatában nélkülözhetetlen az egyéni készségek kialakításához, s az önálló problémamegoldás alkalmazásához.

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

A neveléstudomány az alábbi értékelési formákat alkalmazhatja:

- Diagnosztikus
- Szummatív
- Formatív
- Értékelőtáblázat
- Csoportos
- IKT eszközök
- Digitális portfólió

3. A GYERMEKEK ÉRDEKÉBEN ÁLLÓ EGYÉB KAPCSOLATOK

Családi képek. Tartalom, jelentés, értelem

- **Mit mondanak el a családi képek?**
- A családi fényképhez legalább két ember szükséges, bár húsz szereplő is lehet rajta.
- A fizikai jellegzetességek lényeges jegyei a rokonságnak.
- A családi képeket külső és belső jegyek alapján lehet azonosítani.: az orr, a szem, a homlok.
- Ám a fényképek visszatérő jellegzetessége maguknak a képeknek a beállítása.
- A fényképeket nézve elgondolkodhatunk a látott személyeket közelségén, kapcsolatán, s mindenen, mely a családi kapcsolatokat áthathatja.

4. Családtörténet, családi legendárium

- A csak látható, érzékelhető külső jegyekből leszűrhető következtetések erősen függenek az elemző személyiségétől, tapasztalataitól, hozzáértésétől, ezért kevésbé megbízhatóak.
- A csak hely, személy és idő ismeretén túl szükség van a személyes, szóbeli közlésre, mely lehetővé teszi a jóval szélesebb körű összefüggések megvilágítását, megértését.
- A családi fotók fennmaradásuk egész idejében változatlanok maradnak, ugyanakkor a hozzájuk kapcsolódó, a róluk elmondott történetek, némi állandóságot leszámítva, zömmel állandóan változnak.

Szükséges megismernünk a résztvevők saját nézőpontját és történetét.

- Egyikük a kép készítője, aki magát a témát meghatározta, s a képen szereplőknek egyfajta vizuális halhatatlanság lehetőségét biztosította.
- A másikuk a képet valamilyen motiváció alapján megőrző személy, aki nem is biztos, hogy szerepel a képen.
- A harmadik fél a képen szereplő/k, aki/k múltjuk egy pillanatát maradandóságukban szemlélhetik a távoli jövőben megélt jelenükben.

4. Családtörténet, családi legendárium

Figyelemmel kell lennünk a képek készítőinek, az ott szereplőknek, s azokat megőrzőknek

- az esztétikai érzékére,
- koruk társadalmi elvárásaira

A családi fénykép

- Esztétikai, szociális, morális alkotás
- a hagyományok továbbvivője
- az élet, s a vágyak mintáit hordozza

FOTÓTRANSZ

- A mai családi albumokban egymás mellett sorakoznak a portrék és az életből ellesett jelenetek.
- Az átlagos fényképezési szokások változása (okostelefon!!), a képek darabszám emelkedésével jár együtt.
- Az archivált képek között hosszú távon továbbra is már a környezetből eltávozottak, vagy elhalálozottak válnak létező valósággá, a hozzájuk kapcsolódó történetekkel, eseményekkel együtt.
- egyfajta „múltidézés”, hitek, remények, valóságok és álmok érzelmi láncolata

Családi képzeletvilág a családi fényképekben és albumokban

- Családi fényképen a családi portrékat és a családi életből ellesett pillanatokat értjük.
- Családi történetek
- Családi fikciók (A fikció kitalált, a valóságban nem létező történet)
- A fényképekhez tartozó történetek hosszú távon sok esetben több kitalált, mint valóságos elemet tartalmaznak, egyfajta mesét, legendát hozva létre egy-egy családi eseményhez, illetve személyhez kapcsolódóan.

CSALÁDI REGÉNYEK

- A családi fényképek általában a család számára kiemelkedő fontossággal bíró eseményeket ábrázolnak, mint a házasság, a gyermeket érintő fontos események ábrázolása.

A fényképek elhelyezése:

- időrendi sorrend, képaláírásokkal albumba
- fotomontázs-válogatások, melyek jelzik a családtagok családban valóságosan elfoglalt helyét, mely nem feltétlenül ugyanaz, melyet a családi legendák elbeszélései megőriztek.

A fényképek nézegetése közben a személy helyéről, illetve a hiányáról szóló személyes közlések egészítik ki a korábbi történeteket, legendákat. Így jön létre a „családi regény”.

A CSALÁDI FÉNYKÉPINTÉZMÉNY

- Sokszor a fényképeken a testek szabados pózba merevednek. Zömmel a műtermi ritkábban amatőr képeken
- témák sokasága is megjelenik melyek a mindennapi tevékenységeket ábrázolják pl a munka, játék étkezés, szórakozás

A FÉNYKÉPEZÉS MINT KUTATÁSI MÓDSZER

- Maga a fénykép részben az azonosításhoz, a tárgyak rendszerezéséhez, az emberi kapcsolatok rögzítéséhez nyújt a kutató számára lehetőséget.
- A fényképek még akkor is egymástól eltérő információkat tartalmaznak, ha a fényképezéssel egyidejűleg történik a megfigyelés, és annak lejegyzése.
- Szükséges a feljegyző megfelelő jártassága, vizuális kulturáltsága, azonosulása, s az adott kultúra ismerete is.
- A fénykép, a megfigyelő feljegyzése, s a résztvevők történetei együtt adhatnak kielégítő képet.

A FÉNYKÉP MINT VIZSGÁLATI TÁRGY

- a társadalom különböző életmóddal rendelkező zártabb rétegeibe is betekinthetünk, s információt kaphatunk a család tagjainak formális és informális kapcsolatairól, vagyoni helyzetéről, társadalmi státusáról is.

Megismerhetjük

- a családokon belüli kapcsolatok elfogadott rendjét
- A családtagok szerepét és feladatait, céljait és tevékenységét, ideáljaikat. (Utóbbi általában a profi fotósok által készített portrékon át jelentkezik.)
- A családok érékrendje is átsejlik.
- Téma alapján arról is képet kaphatunk, hogy életük és környezetük mely szegmensét tartották megismételhetetlennek, különösnek, fontosnak, és melyet nem a megörökítésre.

A FÉNYKÉPGYŰJTÉS TEREPMUNKÁJA OK

A fénykép elemzése során figyelembe kell venni a következőket.

1. A fénykép azonosítására szolgáló adatok feljegyzése:

- a készítés ideje és helye, készítője
- a készítési módja
- a kép mérete
- rövid témaleírása

2. Szükséges rögzíteni

- a fényképen látható feliratokat (a képes részen illetve a hátlapon) (nyomtatva, illetve kézzel írva)
- kiegészítő tartozékok leírása (pl. a fénykép kartonra van ragasztva, üveg alatt van, keretben van-s milyenben?
- Díszítő elemek – montírozott száraz virág, festett díszítések (ki által?), egybekeretezve más képekkel vagy tárgyakkal
- a kép őrzése - hol és hogyan – pl. lakásbelső, igazolványtok, album
- a kép hivatásos megrendelésre (pl esküvői képek), vagy hivatalos dokumentumhoz (igazolványképek) készült, vagy amatőrfotós által készített

3. Kizárólag családi,személyes használat

4. Családtörténet, családi legendárium

4. Nyilvánosságra szánt képek

- az egyéni valamilyen – általában saját számán előtérbe – helyzetben azonosuló képek;
- az egyéni életét, családtörténet fontosabb fordulóit, ünnepeit, dokumentáló fényképek;
- az egyéni és társadalmi státusának erőteljesebb, előnyeréseb dokbatáló fényképek (például
  - iskolai tablók, katonaképek, nyugdíjba vonuláskor kicsinyt felvívulák);
- fényképek, amelyek arról tanúskodnak, hogy a rokajdonosok valamely családi, rokoni, szakmai közösség szorosan integráltagái;
- fényképek, amelyek időlegesen vagy végleges szerzéséről valamilyt helyettesítenek, illetve emlékeztetnek si;
- fényképek, amelyek valamilyen szemelyes termékzetű okból kellemes érzéseket keltenek a használóban, emlékeztetik.

4. Családtörténet, családi legendárium

- A közszemlére kitett fényképek használóik, tulajdonosaik társadalmi helyzetét hivatottak demonstrálni, s egyben identitástudatot is erősítő hatású.
- Azok a családi képek, melyeket nem nyilvános használatra szántak rendezetlenül hevernek, véletlenszerű körülmények között tárolják, s tekintik meg, így emlékezésre is csak ritkán használják őket.
- Néhány hagyományos ünnepen, mint pl.karácsony, amikor együtt a család, a saját és elődeik múltját felidéző képeket közösen nézegethetik, ezzel is erősítve a családi kötelékeket, s az együvé tartozás érzését.
- Ezzel az egyfajta múltidézéssel történik meg az új családtagok beavatása a család legendáriumába

4. Családtörténet, családi legendárium

- A fényképek elemzésének azzal kell kezdődnie, hogy beszélgetünk a fénykép használóival, birtokosaival arról, hogy az egyes képek ismereteik és véleményük szerint mit/miket és kit/kiket ábrázolnak.
- Kérdéseinknek ki kell terjednie a személyek és a környezet pontos azonosításra, kapcsolataira, s a kép/képek készítésének alkalmaira.
- A beszélgetés során válnak érthetőé a családi, tulajdonjogi, társadalmi viszonyok és összefüggések.
- A vizsgálat során mindent fel kell jegyeznünk, ami a beszélgetőpartnerünknek a fénykép/fényképek alapján az eszébe jut.
- Az asszociációs interjú lehetőséget ad a megkérdezett személyiségének jobb megismerésére, s a fénykép/fényképek tartalmi, kulturális vonatkozásainak mélyrétegeiről nyerünk ismereteket.
- A beszélgetőpartner saját kultúrájához való viszonyulása mellett, az adott kultúrára jellemző hagyományos kapcsolatrendszer is új megvilágításba kerülhet.

A fotóantropológiai megközelítés három pillérköve

1. A kép tartalmi elemzése (pl.: mi van a képen?) választ ad a képi szimbólumok és a kulturálisan strukturált kommunikáció összefüggéseire. A kép megértése szempontjából különösen fontos a képen megjelenő:

- kinézis - Az emberi testtartás kultúránként különböző jelentését vizsgálja, azaz a gesztuskommunikációt, az ember „testnyelvét”
- proxémika - Az emberek illetve élőlények térbeli viselkedését tanulmányozza. Azt, hogy hogyan viselkednek a térben, hogyan alakítják, rendezik be a teret maguk körül. Azt, hogy mi szabályozza – kultúránként eltérő módon – az emberek és a tárgyak egymás közötti távolságát.
- Koreometrika - A kultúra koreográfiája. A mozgás (tempó és konvencionált ritmus kutatása.értelmezése.

2. A kép létrejöttének háttere (pl.: miért készült a fénykép?) felfedi a képkészítés körülményeit, az aktus mögött meghúzódó kulturális ok-okozati háttér megértését.

3. A kép használata (pl.: hogyan, miként használják?) felfedi a kulturális preferenciákat.

Az elemzés nem hajtható végre a képet készítők/használók nélkül – az értelmezés valós, helyes voltát csak ők adhatják meg

Családfotók

- Mit értünk családfotón:

1. A kép témája a meghatározó
2. ***Minden családi körben készült fotó családi kép – a kép felhasználása a mérvadó (e szerint minden kép családi kép, amit a család őriz)***
3. Csak a családtagokat ábrázoló csoportkép

A családi mítoszok feltárása érdekében a második a legmegfelelőbb!

4. Családtörténet, családi legendárium

- A fénykép segítségével, az adott esemény közös átélése révén a családtagok szubjektív tapasztalata, élménye, közös vagyonná objektivizálódik.
- A fénykép a befogadást, a valahová tartozást erősíti.
- A családi képek szociológiai szempontból olyan intézményként működnek, amelynek célja a családi identitás összetétele vagy egy család társadalomba való beilleszkedése.
- A családi fotó az egység, az összetartozás kifejeződése.
- A családi fotó legfontosabb szerepe a családi integráció erősítése
- A családi képek mindig egy mítoszt próbálnak fenntartani, a közösség értékrendje szerinti ideális állapotokat tükrözik.
- A (megtartott) képeknek a családi dicsőséget kell alátámasztaniuk és a biztonságot fenntartaniuk.
- A fénykép reprezentál: a fényképezésen keresztül a család megjeleníti

4. Családtörténet, családi legendárium

- A fényképek közötti hierarchiát nem csak az mutatja, hogy melyik került a falra és melyik a fiókba – fontos lehet a méret, a képek egymáshoz való viszonya, a keret, a képet kísérő szöveg és/vagy kommentár is.
- A családi fénykép egy esztétikai, szociális és morális produktum, amelynek a család eladója és fogyasztója is egyben.
- A családi fotók árulkodnak a legteljesebben a családon belüli kapcsolatokról, hiszen itt vannak jelen a legtöbben, illetve ezek megjelenése a leggyakoribb.
- A fotók nyomon követik a különböző korcsoportokkal járó feladatok, presztízsek, szerepek változását.
- A korcsoportváltás jelentősége túlnő a családon (közösségi értéke van), ezért annak dokumentálása szinte kötelező.

4. Családtörténet, családi legendárium

A fotókutatás módszertana – a fénykép értelmezése

- a képeket az eltérő kultúrkörből érkező (outsider) idegen nem értelmezheti a család, a közösség interpretációja nélkül, mivel a más-más közegből érkezett számára a képek jelentései lényegesen is eltérhetnek egymástól.
- A fényképek leírásakor sohasem szabad kihagyni a használók kapcsolatának leírását a fényképpel kapcsolatban.
- A fényképekről szóló információk szerzése élményalapú azonosító interjúval történik, mely során az interjúalany rendszerint összefüggéstelenül asszociál.
- Az azonosító interjúk általában elválaszthatatlanul összefonódnak az életútinterjúktól.
- Az azonosító interjúk mind technikailag, mind szabályaikat tekintve más interjúkhoz hasonlatosak, csak éppen személyes emlékekre, fényképekre alapul.

4. Családtörténet, családi legendárium

- Ahhoz, hogy a képek helyes megfejtését kapjuk szükségesek annak a társadalmi-kulturális háttérnek az ismerete, melyben készültek, s ahol az interjút készítjük.

Ezt egészítik a következő ismeretek:

- mikor; hol; ki készítette;
- a készítés módja; a kép mérete, témája;
- fellelhető mennyisége, tárolása, alkalmazása.

4. Családtörténet, családi legendárium

Módszertani javaslatok a gyermekvédelemben dolgozók számára

A kitűzött cél, hogy egy-két látogatás alkalmával fel kell méri a családokat, a gyermek számára legfontosabb mitológiák, a vizuális környezet alapján:

1. Vegyük számba a látható vizuális elemeket (ne csak a fotókat), a közszemlére tett képeket.
2. Végigjárva a lakás helyiségeit, próbáljuk felfedezni azok fontosságát. A legkevésbé fontos helyiségek valószínűleg a perifériákon (pl.: előszoba), a legfontosabbak a lakás belsejében (pl.: hálószoba, gyerekszoba) találhatóak majd. A fontosabb terek a család életéhez közelebb álló képeket mutatják be, a szimbolikus terek a család önmagáról alkotott képének reprezentálói.
3. Fedjük fel az azonos helyen található képek egymáshoz való viszonyát, hiearchiáját – ennek megértése érdekében tegyünk fel kérdéseket. Ha több kép van egymás mellett, vagy montázst, esetleg kollázst találunk, a képek fontossága belülről kifelé, spirálisan olvasható le.

4. Családtörténet, családi legendárium

4. Kérdezzünk rá a nem közszemlére tett képekre. Figyeljük meg azok rendezettségét, egymáshoz való viszonyát, tárolását (pl.: albumban vannak, vagy ömlesztve egy dobozban).

5. Figyeljük meg a képek méretét. A nagyobbak valószínűleg fontosabbak.

6. Nézzük meg, kit ábrázol, illetve milyen eseményeket rögzít a legtöbb fénykép. Ha valamiből több van – valószínűleg, de nem feltétlenül – fontosabb, mint a többi.

7. Tárjuk fel, melyik képet ki készítette – ez fontos lehet a családon belüli viszonyok feltérképezésben, a képek helyes értelmezésben.

8. Figyeljünk a fényképeken látható feliratokra – ezek gyakran hiteles kontextusba helyezik a képet.

9. Próbáljuk elkülöníteni mi az, amit maguknak és mi az, amit társadalmi elvárásra készítettek (pl.: igazolványkép); mi az, amit nem családi használatra szántak.

4. Családtörténet, családi legendárium

10. Különítsük el a kapott, a létrehozott vagy -hozatott és az ajándékba szánt képeket. A képek ajándékozása szociálisan megerősítő folyamat.

11. Interjú készítésével próbáljuk feltárni a képekhez kapcsolódó szokásokat.

12. Értelmezzük a képeket (közösen) tartalmuk, mondanivalójuk, funkciójuk szempontjából.

13. Rögzítsük a vizuálisan nem megjelenő, de az azonosító interjú folyamán felszínre kerülő információkat.

14. Látogatásunk után összegezzük tapasztalatainkat, keressük meg a kulcsfontosságú elemeket. Tapasztalatainkat, elgondolásainkat egyeztessük a családdal, majd közösen válogassuk ki a legfontosabb rögzítésre, dokumentálásra kerülő képeket.

4. Családtörténet, családi legendárium

Képek mentése mobilról

- Mivel egyre nagyobb tömegben a mobiltelefonokon tárolják az emberek fotóikat, ezért szükséges a gyermekvédelmi szakellátásban kitűzött célok elérését segítő családi fényképek összegyűjtése. A cél, a telefon által fotózott, eredeti, jó minőségű kép mentése.

- A letöltés menete (android)

- **Fotók átvitele** – itt a telefon memóriájában lévő adatokat fogja nekünk megjeleníteni. Választhatjuk a képek importálását, ezáltal automatikusan feltölt mindent a gépre, vagy a mappa megnyitását, ahol meg tudjuk nézni, hogy mit akarunk átmenteni, ha nem célunk az összes kép átvitele.

Fájlok átvitele – ha erre kattintunk, akkor megjelenik a mobiltelefonunkba helyezett SD kártya is (ha van benne). *Célszerű a telefonunkat úgy beállítani, hogy ide mentse a képeket alapból, amit fényképezünk, így ezáltal nem a telefon memóriája telítődik és mobilcserénél is már minden kapásból elérhető ezen a kártyán, ami könnyen áttehető másik telefonba.* Úgyhogy ha így van beállítva vagy nem találjuk a telefon memóriájában, akkor itt kell keresni.

4. Családtörténet, családi legendárium

- *Android*-os készülékeken a kamera képeit a **DCIM/Camera** mappában találjuk, az egyéb elmentett képeket pedig a **Pictures** mappába, de az is sokszor előfordul, hogy a Messenger és Viber alkalmazásoknak saját mappája van a főkönyvtárba - azokat a képeket ott kell keresni..

- Miután megnyitottuk a képek mappáját, ki kell választani, miket szeretnénk elmenteni, majd át kell másolni a számítógépre (laptopra) egy mappába.
  Célszerű , hogy a számítógépen (laptopon) egy bizonyos meghajtóra és mappába gyűjtsük rendszerezve a képeket. Érdemes minden mentéskor az adott nap időpontját megadni, hogyha valamit vissza szeretnénk keresni, könnyebben megtaláljuk.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

